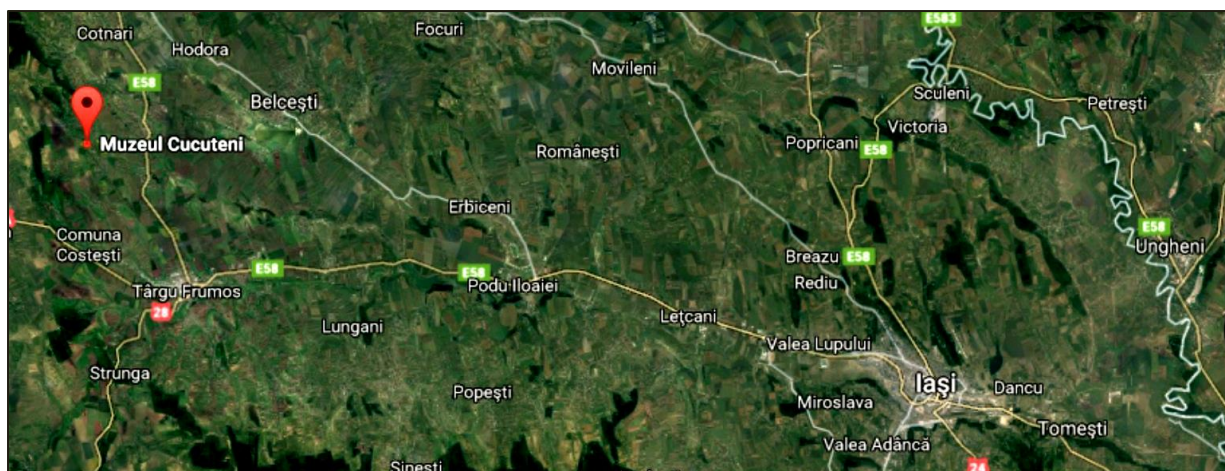

CUCUTENI – REPERE ISTORICO-GEOGRAFICE

Originea unui simbol - scria Mircea Eliade, în 1939, într-o pledoarie europeană pentru Cultura Cucuteni - prețuiește cât descoperirea unei dinastii de faraoni.

Situată între Iași și Pașcani, la cca. 8 km de Târgu-Frumos, în partea de vest a județului, localitatea Cucuteni a dat numele celei mai mici comune din județul Iași. Este traversată de drumul județean 280B, care o leagă spre sud de localitățile Ion Neculce și Târgu Frumos (unde se termină în DN28) și spre nord de localitatea Balș.

Comuna este formată din satele Cucuteni (reședință), Băiceni, Bărbățești și Săcărești.

(1)

Localitatea Cucuteni este eponimă pentru cea mai veche cultură arheologică din estul Europei, dar și din întreaga lume, comparabilă cu formele de civilizație descoperite în Egipt. Comuna adăpostește o bogăție spirituală imensă, vestigii vechi de mii de ani, alături de necropole ale unor căpetenii din neolitic.

Cu mult înainte ca civilizația minoică, socotită prima civilizație europeană clasică, să răsară în insula Creta, cu mult înainte ca în Italia să se înfiripe ideea unui imperiu, înflorea aici cea mai evoluată civilizație din preistoria Europei, cultura Cucuteni.

Este civilizația care a prefigurat primele așezări de tip urban ale lumii, cu importante rădăcini în culturile Turdaș-Vinca, Gumelnița, Hamangia, Petrești, cu care a evoluat în paralel. Acest lucru este dovedit de importurile/exporturile materiale și spirituale care au avut loc între aceste civilizații.

Numele sub care este cunoscută în întreaga lume, Cucuteni Tripolie, a fost dat de descoperirile făcute în anii 1884 și 1893 în localitățile Cucuteni din județul Iași și Tripolie, lângă Kiev, Ucraina.

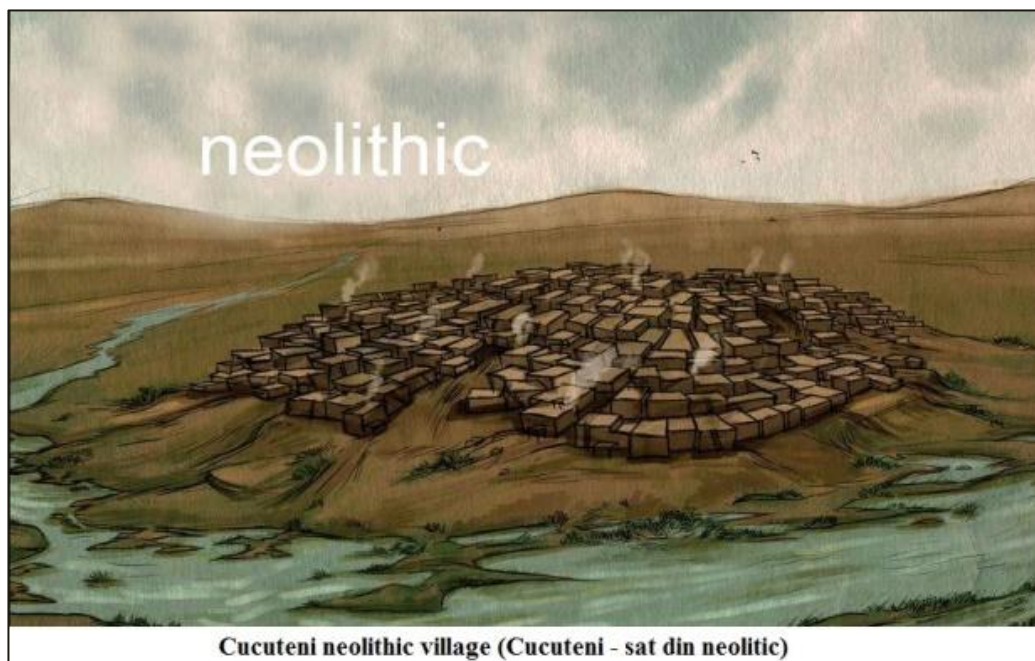
(2)

Ca arie de răspândire, civilizația Cucuteni-Tripolie, acoperea o zonă importantă cuprinzând sud-estul Transilvaniei, Moldova (inclusiv teritoriul de astăzi al Republicii Moldova) și vestul Ucrainei până la Nipru.

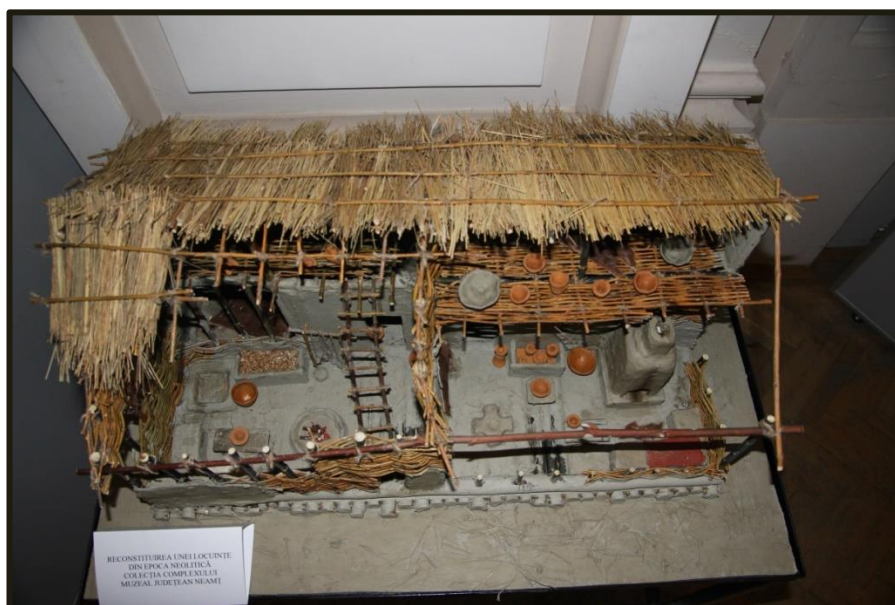
Este o civilizație a superlativelor care, în perioada de maximă expansiune, se întindea pe o suprafață de peste 350.000 Km².

Durata de evoluție a civilizației Cucuteni, care a precedat cu câteva sute de ani toate așezările umane din Sumer și Egiptul Antic, cuprinde aproximativ două milenii de pace și inovație, începând cu anii 4600/4500 până în jurul datei de 2750 î.e.n, interval temporal aparținând epocii neolitice. Dacă primele sate erau compuse din 10-15 colibe, perioada cucuteniană înregistrează așezări ce cuprind chiar sute de colibe din chirpici, fiecare dotată cu o magazie. Colibele aveau ferestre și erau încălzite cu ajutorul unei vetre interioare.

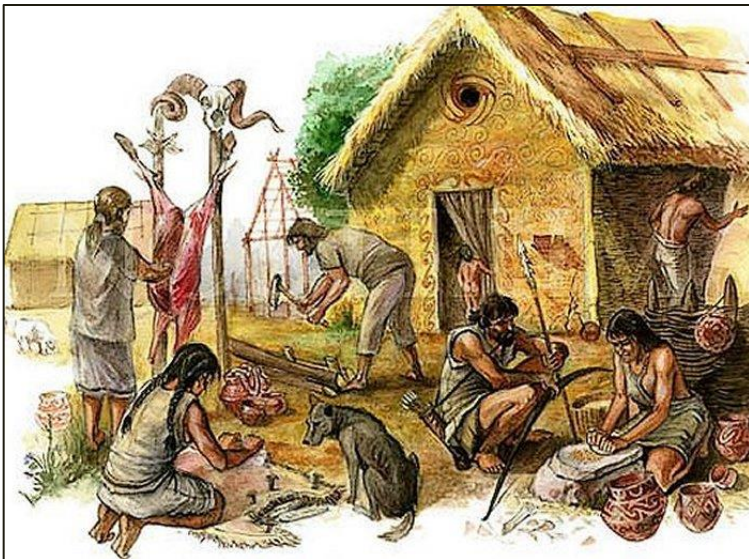
Cucutenienii au fost primii oameni care trăiau organizați în așezări mari, estimate de către unii cercetători la 20000 de persoane, iar organizarea socială și structura comunităților erau foarte avansate pentru acea perioadă. Construcții cu 1 sau 2 etaje pe masivi piloni din lemn, sute de așezări descoperite doar pe teritoriul României, o societate matriarhală, împărțită în bresle bine organizate, ce dețineau uneori ateliere impresionante ca dotare și dimensiuni, o ceramică unicat ca pictură și neegalată ca design, sunt primele informații care descriu civilizația preistorică Cucuteni.

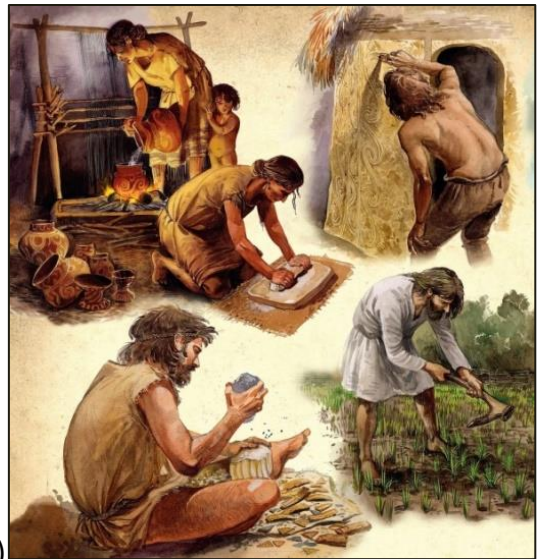
(3)

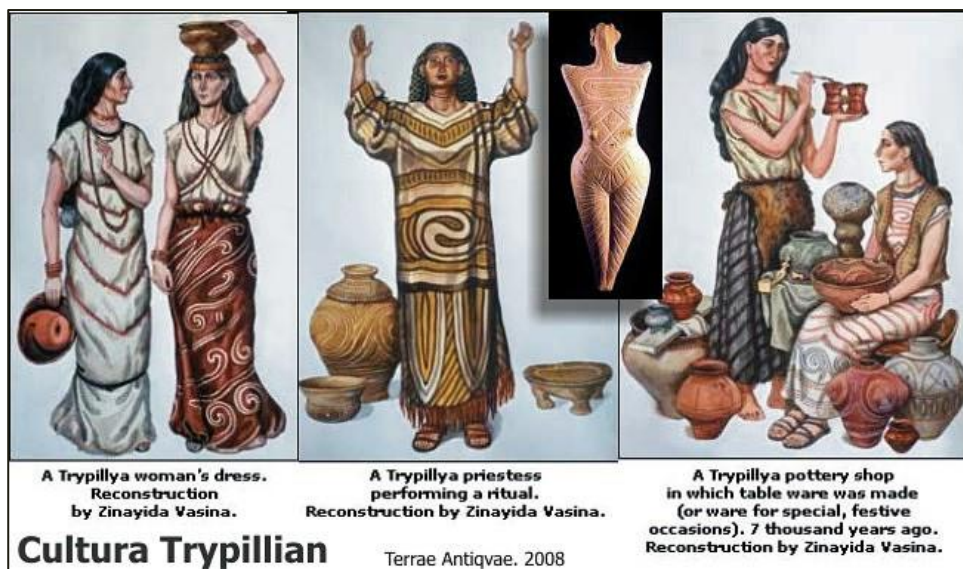

(4)

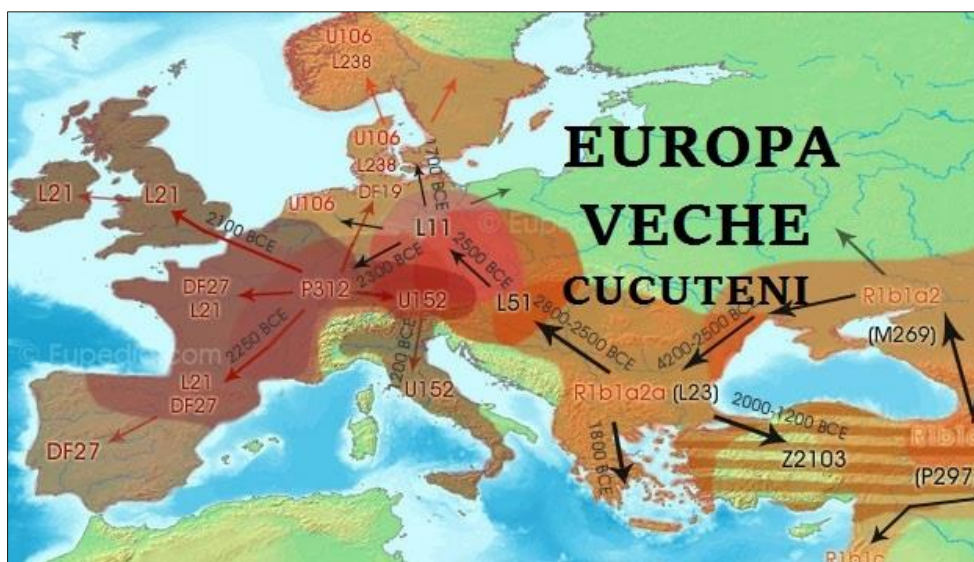
(5) (6)

(7)

Civilizația Cucuteni s-a extins foarte mult în spațiul european, fapt dovedit de vestigiile care s-au descoperit la mii de kilometri de locul de origine.

(8)

Este una dintre cele mai spectaculoase civilizații cu ceramică pictată ale lumii preistorice, atât datorită rafinamentului artistic al formelor și decorului pictat sau incizat pe vase și statuete antropomorfe, dar și a tehnologiei de prelucrare a pietrei și a metalelor (cupru și aur).

Ceramica pictată, este reprezentată de 4 categorii de vase caracteristice doar culturii Cucuteni: vasele coroană, vasele cu suport și colonete, vasele binoclu și vasele horă.

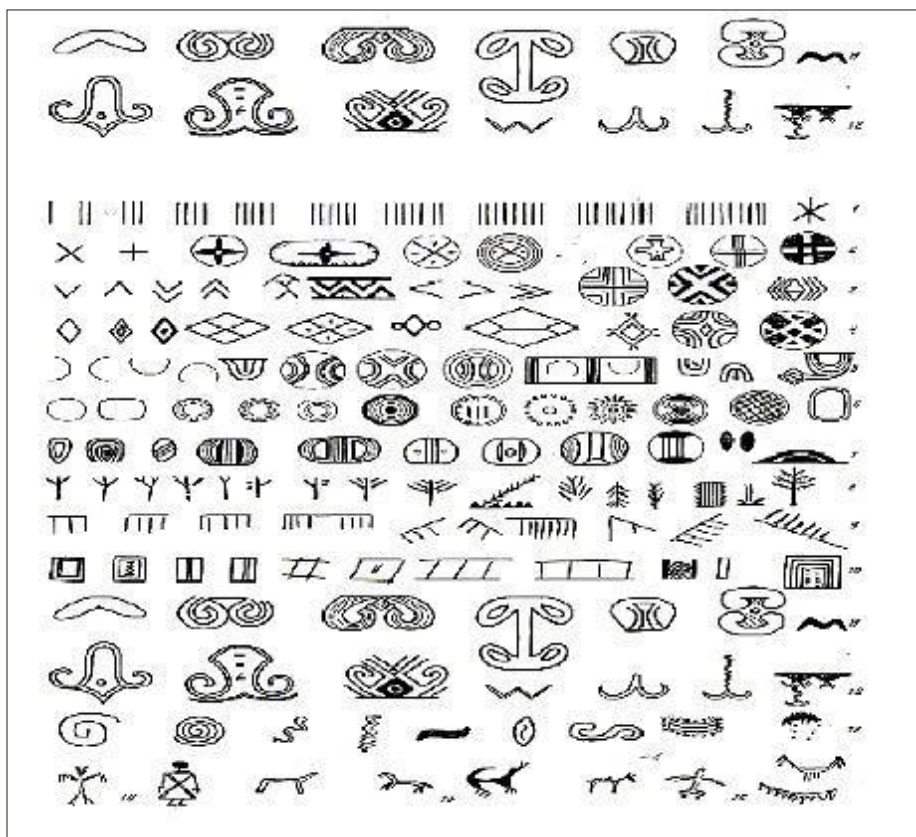
(9)

Simetria acestor vase era realizată cu ajutorul unui aparat precursor al roții olarului, iar pictura tricromă (alb, roșu, negru) era desfășurată mai întâi în plan, apoi era suprapusă peste vasul de pictat pentru a se potrivi ca ornamentație. Modelele geometrice nu erau întâmplătoare sau cu rol decorativ ci simboluri sacre: spirala, crucea și X, zvastica (cea pozitivă în sensul literei Z), rombul, cercul, yin și yang, spiralele îngemănate, semne regăsite din neolitic până în prezent în satul românesc pe parcursul a cca. 8 milenii.

Unul dintre simbolurile fundamentale pe care s-a format spiritualitatea culturii Cucuteni este spirala. Drumul în spirală este calea spre o altă lume. Spirala dublă poartă semnificația întoarcerii din aceea dimensiune, un traseu pe care probabil, preotesele cucuteniene îl cunoșteau. Spirala este un semn universal care și-a păstrat simbolistica și astăzi; pentru oceanologi, spirala este simbolul vieții venite din apă; pentru cercetătorii orientaliști este drumul reîncarnărilor succesive până la contopirea/devenirea cu ființa perfectă. Pentru tradiția românească, spirala este drumul spre o altă lume, drum la capătul căruia este descoperită Marea Zeiță Mamă.

Motivele întâlnite cel mai des pe ceramica de Cucuteni sunt:

- ❖ **apa** - care este reprezentată prin linii, ploaia - hasură verticală;
- ❖ **puterea cerească** - linii orizontale sau puncte în partea de sus;
- ❖ **ape subterane** - linii în partea de jos;
- ❖ **fertilitate, feminitate** - ovalul;
- ❖ **simbolul infinitului** - meandre, bucle, linii curbe;
- ❖ **șarpele sau litera S** - șarpele de casă, ocrotitorul locuinței, prevestitorul ploii;
- ❖ **pasărea** - leagă cerul de pământ, solul soarelui;
- ❖ **dansul fetelor și al femeilor** - dansul ritualic al ploii sau rugăciuni către Marea Zeiță Mamă;
- ❖ **câine, lup** - bărbăție, protecție, forță;
- ❖ **puncte în partea de jos sau spre mijloc** - semințe sădite în pământ, viitorul rod, viața;
- ❖ **rombul împărțit în patru cu puncte în fiecare cadran** - câmpul însămânțat, simbolul fertilității;
- ❖ **sămânța încolțită** - o nouă viață

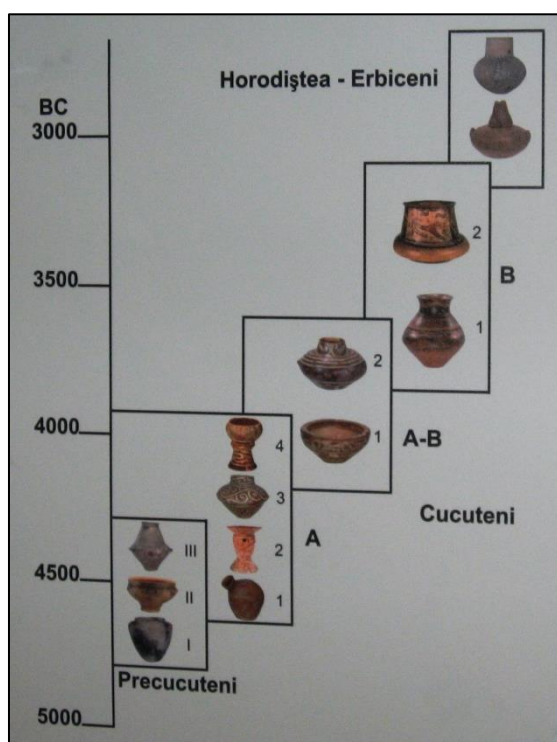

Istoricul cercetărilor

Prima atestare documentară a culturii Cucuteni, a fost efectuată în anul 1884 de către Teodor Burada, folclorist, etnograf și muzicolog al Academiei Române. Ulterior, zona a fost investigată între anii 1885-1889 de către Nicolae Beldiceanu, Grigorie Buțureanu, Dimitrie Diamandi din Iași, precum și de Dimitrie Butculescu din București.

Rezultatele obținute de pasionații cercetătorii români și splendoarea deosebită a ceramicii pictate de la Cucuteni-Băiceni, a determinat pe doi arheologii germani: Hubert Schmidt și Georg Bersu să înteprindă săpături arheologice între anii 1909-1910, în așezările de pe „Cetățuia” și de la „Dâmbul Morii”, determinând-se astfel principalele etape ale evoluției acestei culturi, denumite Cucuteni-A(3600-3300 î.d.Hr.), Cucuteni-A-B(3300-3100 î.d.Hr.) și Cucuteni-B(3100-2500 î.d.Hr.).

(sursa foto: CMN "Moldova" Iași)

Pentru cultura **Cucuteni Faza A** (3600-3100 î.Hr.) în Moldova au fost găsite 148 de puncte în 114 localități. În bazinul superior al Bahluiului, siturile arheologice sunt numeroase, multe bine studiate de arheologi și cunoscute în întreaga lume (Cucuteni-Băiceni). Alte locații ale culturii Cucuteni faza A: Bădeni (Scobinți) la Râpa Strâmbului, Belcești la Dl. Scarchiilor, Dl.Huc), Buhalnița – punctul Cetațuia, Cotnari la Dl

Cătălina, Țiglele lui Baltă, Dealul La Buci, Pârcovaci la Sângeap. Așezările din cultura Cucuteni A sunt bine delimitate, se găsesc pe platouri înalte sau podișuri în preajma unor izvoare permanente. Inventarul arheologic include unelte din silex, arme, ceramică cu o formă și decorație deosebită, figurine antropomorfe și zoomorfe, idoli și personaje feminine (găsite și la Bădeni – Râpa Strâmbului).

(sursa CMN "Moldova" Iași)

Pentru faza Cucuteni A-B reprezentativă este ceramica pictată, caracterizată prin trecerea gradată de la decorul negativ la cel pozitiv, culoarea neagră având rol important. Au fost pictate, pentru prima dată, reprezentări antropomorfe schematizate.

(sursa CMN "Moldova" Iași)

(11)

Diversitatea și bogăția vestigiilor acestei civilizații, aparținând nu doar culturii Cucuteni, ci și perioadelor istorice ulterioare până în secolul al XVIII-lea, descoperite pe teritoriul județului Iași, a

determinat autoritățile să înființeze, în perimetrul respectiv (cca. 10000 ha), **Rezervația Arheologică Cucuteni**.

(sursa informației: CMN "Moldova" Iași)

Aceasta include un mare număr de situri arheologice, fiecare având note de individualitate pentru perioada din care provine.

- ✓ **Situl arheologic Băiceni, punct „Bogdăneasa”,** în vatra satului, la 1 km V-NV de Școala Gimnazială (așezări din sec. IV-III î.Hr., sec. VIII-IX și sec. XVIII)
- ✓ **Situl arheologic Băiceni, punct „Cetățuia”,** la marginea de V a satului, la cca. 400 m de școală
- ✓ **Situl arheologic Băiceni, punct „Dâmbul lui Pletosu”** la cca. 200 m N-NV de sat, pe vârful unui mamelon de pe malul drept al pâraului Recea (așezări Cucuteni A, sec. I-II, perioada daco-romană, sec. IV perioada post-romană, sec. IX-X și sec. XVI-XVII)
- ✓ **Situl arheologic Băiceni, punct „Dâmbul Morii”,** la marginea de NV a satului (Cucuteni AB)
- ✓ **Situl arheologic Băiceni, punct „Grădina lui Pascal”,** pe malul stâng al pâraului Recea, în E-NE satului (urme din sec. VIII, sec. IX-X și sec. XVII-XVIII)
- ✓ **Situl arheologic Băiceni, punct „Mlada”** la 1,5 km SV de sat, la marginea de S a platoului Laiu (așezări din sec. IV-III î.Hr., sec. III-I î.Hr.)
- ✓ **Situl arheologic Băiceni, punct „Siliște”** la 500 m N-NV de sat, pe malul drept al pâraului Recea (așezări din sec. II-III-IV, VIII, X și XV)

BĂRBĂTEȘTI

- ✓ **Situl arheologic Bărbătești, punct „Tarlaua Grajd”** la marginea de E a satului, pe malul stâng al pâraului Pietrosul (vatra medievală a satului Bărbătești – sec. XV, așezări eneolitice Cucuteni, sec. V-IV î.Hr., sec. II-III-IV, sec. XV)

CUCUTENI

- ✓ **Tumulii (Movilele) de la Cucuteni, punct „Dealul Gosan”** - Pietrărie, la 200-300 m N-NV de sat
- SĂCĂREȘTI

✓ **Situl arheologic Săcărești, punct „Laiu”** la cca. 600 m N-NV de sat, pe platoul de pe malul stâng al Văii lui Mihai (așezări din epoca fierului: sec.II-III, sec.IX, XII și sec XV)

Cel puțin două descoperiri excepționale individualizează această rezervație în patrimoniul european și mondial:

✓ **Tezaurul de la Băiceni**, descoperit întâmplător de localnici, în 1959, într-o lutărie aflată la marginea de est a Platoului Laiu, la 1 km depărtare de tumulul de pe Dealul Gosan. Tezaurul a fost ascuns, el nu constituie o ofrandă depusă în mormântul princiar care a fost jefuit încă din antichitate. Cele peste 70 de obiecte din aur de 14 și de 24 de carate, cu motive decorative în stilul animalier și cântărind 2,5 kg, sunt reprezentative pentru epoca geto-dacică.

Cele mai multe obiecte sunt artefacte cu caracter ritualic și talismane; acum sunt expuse la Muzeul Național de Istorie a României din București.

(foto 12, 13, 14, 15, 16, 17)

Bogate motive spiralice, cu linii incizate se află pe acest coif getic, alături de alte motive zoomorfe, de animale fantastice înaripate și simboluri solare, foarte des întâlnite în arta geto-dacă, dar și motive geometrice. Înălțimea coifului este de 34,50 cm, are un diametru maxim de 25 cm, diametru la bază de 21 cm și cântărește greutate aproximativ 500 g.

O alta piesă de mare valoare din acest tezaur este brățara de aur getică de paradă, o piesă desăvârșită, în formă de spirală cilindrică, făcută dintr-un tub îngroșat spre capete și care se termină cu două capete de bovide („bucranii” de taur, bour, zimbru sau bou) modelate prin percutare interioară, în relief, și ornamentate cu rozete florale (symbol Soare) afrontate, lucrate în filigran, incizii și linii reliefate. Capetele îngroșate ale brățării sunt ornamentate cu linii în zig-zag incizate, virgule și registre de spirale. Brățara cântărește aproximativ 800 de grame, iar lungimea tubului brățării este de 84,5 cm. Mai există în tezaur încă o brățară lucrată pe același tipic, însă tubul ei spiralic este aproape distrus.

Din acest tezaur mai ies în evidență mai multe aplici, unele animaliere, de harnașament, dreptunghiulare, triunghiulare, circulare sau în formă de vioară și doi nasturi sferici sau sferoidali, din foiță de aur, ornamentați pe față cu motive florale filigranate. Aplicile animaliere sunt lucrate din plăci de aur

pătrate, traforate, cu ornamente în tehnica „au repousée”. Capetele de cai aflate pe aceste aplice sunt dispuse în svastică, simbolul soarelui la traci și geto – daci, în jurul unui *umbo* (garnitură metalică centrală), adică un cerculeț în relief. Forma este cea a unei svastici cu brațele îndoite spre stânga, numită în sanscrită „sauwastika”. Sunt patru astfel de aplici „pătrate”, aproape identice, cântărind 100 de grame fiecare, și având lățimea de 9,40 cm.

Mai iese în evidență o aplică frontală în formă de vioară, făcută dintr-o placă groasă de aur, pe care este sudat un cap de cal, realizat prin turnare. Două animale fantastice sunt reprezentate pe discul inferior al acestui frontal, iar pe celălalt, superior, motivul „coadă de păun” (evantai). Aplica dreptunghiulară, pe care sunt reprezentate două animale fantastice care se luptă (Pegaso-Leone și Lupul), impresionează prin îmbinarea tehnicii „au repousée” cu cancelura și incizia fină. Are lungimea de 13,60 cm, și înălțimea de 10 cm. Tezaurul mai conține 3 aplice circulare și 4 triunghiulare, dar și alte obiecte.

Un punct de maxim interes pentru Rezervația arheologică Cucuteni, îl constituie **Muzeul de Sit Arheologic** care adăpostește unul dintre tumulii princieri geto-dacici (sec. IV î.Hr.) descoperiți pe Dealul Gosan. Situată în marginea de nord a satului Cucuteni, pe dealul Gosan, în punctul „La pietrărie”, necropola tumulară geto-dacă este datată în secolul al IV-lea î.Hr. și prezintă opt tumuli. Movila adăpostește un fel de incintă de piatră, în formă rotunjită, prevăzută în partea de SE cu o cale de acces. În cuprinsul incintei s-au descoperit patru morminte de incinerare, unul principal, pentru care s-a ridicat movila, și alte trei secundare.

Modul de construcție al edificiului (fără stâlpi de susținere) ce adăpostește movila permite o vedere generală asupra tumulului secționat. Inventarul acestui mormânt nu este unul fastuos, dar transmite date legate de arhitectura și modul de construcție ale acestor morminte deosebite ale principilor geți.

Construcția monumentală din piatră a complexului funerar (3,30m și diametrul de 35 m), este protejată de edificiul inaugurat în 1984, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la descoperirea culturii Cucuteni. Proiectul acestei clădiri a fost realizat de inginerul Marin Gheorghe Nicolai, într-o formă cu totul specială, circulară la bază și ascuțită la vârf. Pe cele două niveluri a fost organizată o expoziție permanentă, o prezentare a istoriei locale, din paleolitic până în secolul al XIX-lea, marcându-se cu deosebire descoperirile care au făcut faima Cucutenilor, cele preistorice și cele geto-dacice, în contextul general al civilizației cucuteniene și tracică

Exponate din muzeu

Ceramică descoperită în mormântul principal al tumulului nr. 3
(Cucuteni)

Fragmente ceramice de la Bălceni - Dâmbul lui Pletosu
(secolele VIII-X p. Chr.)

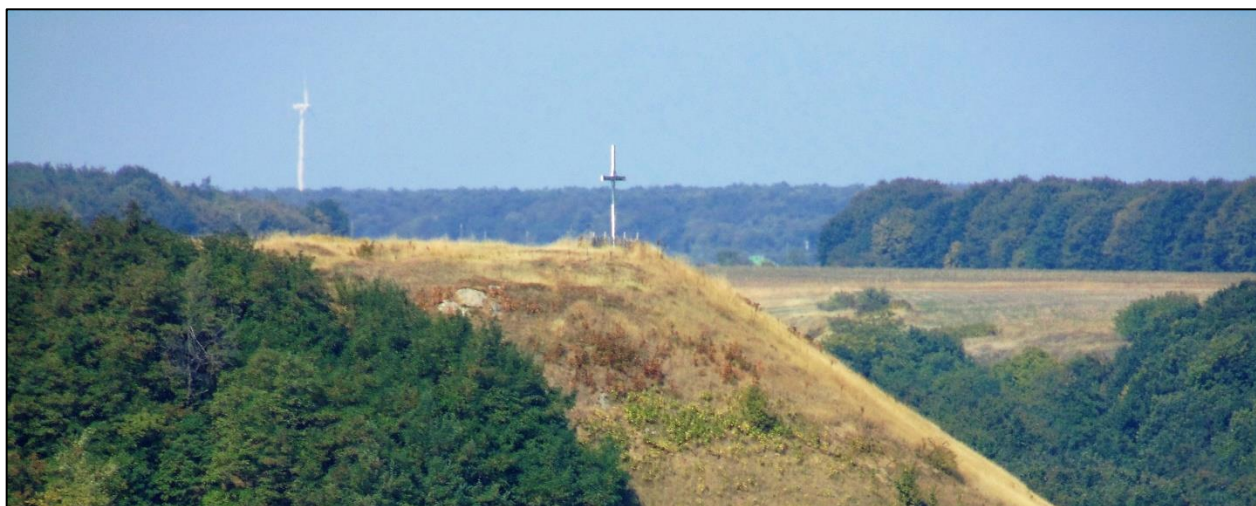

Ceramică din secolul IV p. Chr.

SITUL ARHEOLOGIC DE LA CUCUTENI-BĂICENI, PUNCT „CETĂȚUIA”

Este mai greu accesibil publicului larg datorită terenului fragmentat și faptului că este necesară traversarea unor porțiuni din proprietățile particulare.

Inventarul sitului include:

- ✓ **Așezare** (secolul III î.Hr.)
- ✓ **Așezare** (geto-dacică)
- ✓ **Așezare** (eneolitic final, cultura Horodiștea-Erbiceni)
- ✓ **Așezare** (eneolitic, cultura Cucuteni, faza B)
- ✓ **Așezare** (eneolitic, Cucuteni, faza AB)
- ✓ **Așezare** (eneolitic, Cucuteni, faza A)

Sursa datelor și imagini (foto 1-16): Internet

Bibliografie: Burda, Ștefan, *Tezaure de aur din România*, Editura Meridiane, București, 1979.

Cu toate inconvenientele, obiectivele pe care ne străduim să le promovăm în proiectul nostru intitulat "Împreună la obârșiile Europei" cu care vom participa la Concursul Național "Euroscola" ediția 2017-2018, merită cu prisosință atenția tuturor românilor, mai ales a ieșenilor!

Veniți cu noi la obârșiile Europei!

Unde? La Rezervația Arheologică Cucuteni!

Cum? Cu mașina personală, cu bicicleta, cu oricare mijloc de transport care poate circula pe DN 28A și DN 28B!

Când? De miercuri până duminică, între orele 10-17

De ce? Pentru că vrei să te regăsești în marea familie europeană!

Dacă eforturile noastre vă vor fi utile, vă salută cu respect și prietenie,

Echipa de proiect din Liceul Teoretic "Dimitrie Cantemir" Iași